

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՀՇՄԱՐԻՏ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մեզմեջ շատեր գեղեցիկ սովորություններ ունեն ամեն կիրակի եկեղեցի յաճախելու: Աղօթարան երթալը իւրաքանչիւր քրիստոնեայի համար առաջնակարգ, կարեւոր ու անյետաճգելի պարտականութիւն է: Եկեղեցին է որ զմեզ կը սնէ ու կը զինէ հոգեւորապէս պայքարելու ընդդէմ չարին ու խաւարին: Եկեղեցին է նաեւ որ մեզի կու տայ հոգեւոր ուղիղ դաստիարակութիւն չշեղելու Տիրոջ ճշմարիտ ուղիէն եւ չսայթափելու Ամոր շառաւիղէն: Այս իմաստով, եկեղեցին նեցուկ կը կանգնի բոլոր անոնց որ Ամոր կ'ապաւինին ու Ամոր կը վստահին իրենց ներկայ ու ապագայ կեանքը:

Հայ հաւատացեալը, հինգէն ի վեր, եղած է պաշտամունքը սիրող ու յարգող: Կրօնական արարողութիւնները (Ժամերգութիւն, Պատարագ, Խորհուրդներ եւայլն), հայոց համար եղած են հոգու սնունդ: Անոնք շարունակ իրենց հոգեւոր պապակը մեր սրբազան տաճարներու կամարներուն ներքեւ միայն կրցած են յագեցնել: Ջերմեռանդ հաւատացեալը մոյնիսկ անգիր սորված է բովանդակ երգեցողութիւնը՝ աղօթմանով համդերով: Հայ անհատը ճիշդ ըմբռնելով Աւետարանի ուսուցումներն ու պատգամները ջանացած է իւրովսանն ի կատար ածել իրմէ պահանջուած քրիստոնեական բոլոր առաջադրանքները: Այսպիսի գարմանահրաշ գիտակցութեամբ եւ խորունկ համոզումով ու հաւատով է որ Հայ ազգը անցեալին փարած է իր եկեղեցական հոգեւոր ու բարոյական արժէքներուն:

Մի գուցէ կարգը մերն է այսօր հարցնելու թէ մե՞նք ինչու եւ ինչպէս կը յաճախենք եկեղեցի: Մեզմէ շատեր, վստահաբար, աղօթարան կ'երթան որովհետեւ բարի սովորոյթ դարձած է լոկ: Դիչեր պիտի մղուէին եկեղեցի երթալու հոն մտքամոր յայտնագործումներ կատարելով Աւետարանի ճշմարիտ ոգւոյն համապատասխանող կեանք մը ապրելու համար: Մեր կանոնադրապէս եկեղեցի յաճախելու սովորութիւնը երաշխիք ու ապացոյց չէ որ մենք քրիստոնեական հիմնական սկզբունքներուն համաձայն կեանք մը կը վարենք: Յաճախ ոչ-քրիստոնեայ անհատներ շատ աւելի պարկեշտ ու աստուածահաճող կեանք մը կ'ապրին քան թէ բուն իսկ քրիստոնեայ յորջորջեալ անդամները եկեղեցւոյ:

Բուն քրիստոնեան ոչ միայն ներկայ կ'ըլլայ արարողութեանց, այլեւ իր գործօն մասնակցութիւնը կը ցուցաբերէ: Ինչպէ՞ս. եկեղեցին իր արարողութեանց ընդմէջէն կը կանչէ, կը հրաւիրէ զմեզ դէպի ճշմարիտ ներկայութիւն եւ պատրաստակամութիւն: Տիրոջ այս կանչը, սակայն, մեր շատերուն մէջ քախտ մ'առաջացնէ վասն գի կանչն իմքնին արմատական փոփոխութիւն կ'ենթադրէ: Այս ներքին հոգեկան փոփոխութեան համար մարդիկ պարտին վերաճնութեան ենթարկել իրենց կենաց նպատակն ու արժէքը:

Կրօնական արարողութիւնները մշակակալից տարբերութիւն մը կ'արձանագրե՞մ արդեօք մեր հետագայ կեանքի վրայ թէ, ինչպէս Շմորիալին պիտի ըսէր, աղօթքն «իբրեւ ջուր ընդ խողովակ անցանէ»:

կրօնական խորհրդանշանները (օրինակ՝ Տիրոջ Մարմինն ու Արևը) որևէ ներգործում կը կատարե՞ն մեր կեանքին ներս: Ո՞վ է պատասխանատուս երբ մեր կեանքը հոգեւոր ու քաղաքական գետնի վրայ չի քարելաւոր: Վերջապէս, ի՞նչ է պատճառը որ ներկայիս ասիի կարեւորութիւն կու տանք պաշտամանց ու խորհրդակատարութեանց, ծեսերու եւ արարողութիւններու քան թէ անոնց ճշմարիտ պատգամներու իրագործմանը: Պատասխանը պարզ է. վասն զի Աւետարանի պահանջումները ի գործ դնելու համար իւրաքանչիւր անհատ պարտաւորուած պիտի գրայ իր հին անձը փոփոխութեան ենթարկելով եւ վերանորոգելով մօր ու քարձր գիտակցութեան մակարդակ մը ձեռք ձգել: Այս տեղի վրայ (հինգի եւ մօրի), անկասկած, անհանգստութիւն պիտի պատճառէ բոլոր հանգստասէրներուն:

Ներկայ ժամանակներու մէջ կան մի շարք անձնուրաց ու ծառայասէր մարդիկ որոնք անասկարիօրէն կը սպասարկեն համայն մարդկութեան հոգեւոր ու ֆիզիկական բարօրութեանն ու բարգաւաճմանը, անոր մտաւոր վերելքին ու հոգեւոր ծաղկմանը: Անոնք ոգի ի բռն կը պայքարին ի խնդիր ողջ երկրագունդի խաղաղութեան, մարդկանց ազատութեան եւ արդարութեան: Այսպիսի անձինք իսկական արծազանգն են Աւետարանի շունդալից պատգամախօսութեանց: Մարդկութիւնը կը տառապի անձնագոհ ու մուրիքալ սպասարկուներու թիւի հետգոհտէ մտազեցումէն: Մեր ամբարած իսկայական ու անծայրածիր գիտելիքները Աւետարանի մասին յումպէտս են եթէ անոնք ի սպաս չեն դրուիր յօգուտ եւ ի շահ մարդկութեան: Ինքնամփոփ, ինքնակեղծ ու ինքնագոհ քրիստոնեաներ դատապարտուած են ամբարած վասն զի կը ծառայեն իրենց եսին ու շահին: Հշմարիտ ու իսկական քրիստոնեայ անհատը դուրս կու գայ իր

կարծի պատեանէն եւ իր անձը, իր ամբողջական արժանիքներովն ու կարողութիւններովը, կը տրամադրէ իր մասին: Կորնթացոց եսակեղծ հոգեւոր հաւաքոյթներն ու կոչումները այսօր եւս կը շարունակուին անգիտաբար: Պաշտամունքը պարպած կը թուիմք ըլլալ անոր ուժէն, արժէքէն, կարեւորութենէն ու ազդեցութենէն: Աղօթքները դարձած են մեքենայական, առանց զգացումի ու անդրադարձումի: Խորհուրդները կը կատարուին իբրեւ սովորութիւն եւ անաղութիւն՝ առանց ուշադրութիւն դարձուելու անոնց խորհրդանշաններուն ճշմարիտ պատուէրին ու իմաստին, վասն զի անոնց խորը թափանցելու համար հարկ է որ սթափիմք մեր թմբիւնն ու գիտակցութեամբ մօտենալով հաղորդակից դառնանք անոնց ետին թափնուած իմաստալից պատուէրներուն, հրահանգներուն, խրատներուն եւ թելադրութիւններուն: Այս զարթունքը եւ հրաւերը դէպի լուսաւոր հորիզոն եւ դէպի ճշմարիտ ներկայութիւն եւ մասնակցութիւն կը խրտչեցնէ զմեզ եւ հեռու կը պահէ յանձնառուէ: Ի՞նչ իմաստ ունի մոյնիսկ յանձնառում ու խոստում դէպի անտարանական սէրն ու ծառայութիւնը երբ խորքին մէջ մեր կեանքը կը մնայ մոյմը՝ առանց մշոյլ միսկ փոփոխութեան:

Քրիստոնէական աշխարհի մէջ ընդհանուր շփոթութիւն մը գոյութիւն ունի հաւատքի իսկական մշակութեան մասին: Հաւատք դէպի Աւետարանը անհրաժեշտութիւն մըն է որ իրմով չի սահմանափակուիր սակայն, որովհետեւ այն ունի իր կարգին իր պահանջներն ու առաջադրութիւնները, որք են՝ կեանքի կոչել ու ամբողջութեամբ (որ է ըսել՝ բոլորամուր սրտով) ապրիլ Աւետարանի կողմէ ուսուցուած բարոյալից առակներն ու դասերը: Հաւատքը դրական կեցուածք ու պատասխան մըն է Տիրոջ մատուցած

փրկութեան. սակայն փրկութիւնը կը մնայ լոկ վերացական գաղափար միջեւ որ մարդիկ չվնեն իրենց հիմնական ուղղութիւնը դարձնել դէպի գործնականութիւն: Այլ խօսքով, մարդիկ իրենք են որ պէտք է մասնակցին փրկագործական մտիւրական աշխատանքին: Ձկայ պատրաստ փրկութիւն որ կարելի ըլլայ մատուցել իւրաքանչիւր հաւատաւորի: Փրկութիւնը մեզմէ կը պահանջէ ճիգ, ջանք, գիտակցութիւն, ներգործութիւն ու լիակատար մասնակցութիւն եւ ոչ թէ կրաւորականութիւն: Մեր ունեցած հաւատքը իմաստաւորած ու արժեւորած կ'ըլլամք այն ատեն երբ անոր մեզ ներկայացուցած պահանջները ի կատար կ'ածենք:

Եկեղեցի՛մ՝ Տիրոջ ներկայութիւնը հաւատացեալին զգալի դարձնելու համար դիմած է խորհրդանշաններու կիրառութեանց: Այսպիսով, իւրաքանչիւր խորհուրդ ձեւով մը ստացած է իրեն անհրաժեշտ ու համապատասխան խորհրդանշանները, այսպէս, դոճմի համար՝ Միւռնը, Սբ. Հղորդութեան համար՝ մշխարմ ու գինիմ, Ս. Պսակի արարողութեան համար՝ մատանիմ եւ թագը եւայլն: Խորհրդանշանները խիստ կարեւոր են մեզի համար՝ անոնց միջոցաւ հասկնալու եւ ըմբռնելու տուեալ խորհուրդի մը իսկական իմաստն ու արժէքը: Խորհրդանշանները, սակայն, գործածուելու են մաքուր իրրեւ մղիչ ոյժ՝ խթանելու զմեզ եւ յառաջ մղելու որ գործադրենք խորհրդոց հրամայական պատուէրներն ու հրահանգները: Այսպիսով, ամուսնութեան մատանիմ կը դադրի սոսկ մատանի մը ըլլալէ եւ այն կը դառնայ մէկ արտայայտիչը ամուսնացեալ զոյգի մը օղակաւորման, հոգեւոր միութեան եւ ամբողջացման: Մատանի զգեցող զոյգը մատանիիմ (խորհրդանշանիմ) արժէք տուած կ'ըլլայ այն ատեն երբ նկատի առնէ ու գոհացնէ

լիովին անոր պահանջները, որք են՝ միութիւն ու մուկիւրմ հոգւոյ եւ մարմնոյ, քրիստոնէական անկեղծ ու անսահման սէր իրար նկատմամբ, ամուսնական հաւատարմութիւն, յարգանքի պատրաստականութիւն, փոխադարձ հասկացողութեան, ներողամտութեան, զիջողութեան, գոհողութեան ոգի, եւայլն: Մնացեալ խորհուրդներու պարագան եւս նոյնն է: Սբ. Հղորդութեան շօշափելի ներգործութիւնը մեզմէ ալ կախեալ է, այն իմաստով, որ անձը ինքը պարտի փոխուելու յօժարականութիւն ցուցաբերել իր հոգեշահութեան համար: Այսպիսով, յաճախակիօրէն հաղորդ ստանալը անպայմանօրէն զմեզ սուրբ կեանքի չ'առաջնորդեր, երբ մենք որոշակի քայլ մը չ'առնենք այդ ուղղութեամբ:

Արդ, մեզի կը մնայ բանալ ու բննել իւրաքանչիւր խորհրդանշան տեսնելու թէ այն ինչ կը թելադրէ մեր կեանքէն ներս: Խորհուրդներու, աղօթքներու, երգերու, ճարտգներու, խրատներու եւ նշաններու ետին ծածկեալ խորհուրդներն ու թաճուն իմաստները յայտնաբերել ու պարզաբանել ետք մեր պարտականութիւնն է իրրեւ քրիստոնեայ անհատներ անոնց առաջադրած պահանջմունքներուն գոհացում տալ եթէ կը փափաքենք ճշմարտապէս զգալ Տիրոջ ներկայութիւնը մեր կեանքէն ներս:

ՋԵՆՈՐ ՔՀՆՅ. ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ